

Kennsluáætlun í samfélagsfræði 10. bekkur haustönn 2023-2024

Kennsluáætlun er birt með fyrirvara um breytingar

MARKMIÐ

Hæfniviðmið úr aðalnámskrá

Nemandi:

- Þekkir Barnasáttamála Sameinuðu þjóðanna – inntak sáttmálans og hvaða réttindi eru lögð til grundvallar.
- Skilur hugtakið „barnaþrælkun“ og getur útskýrt fyrir samnemendum birtingarmynd hennar.
- Skilur hugtakið „félagslegt réttlæti“ og getur útskýrt fyrir samnemendum.
- Skilur hugtakið „félagslegur jöfnuður“ og getur útskýrt fyrir samnemendum.
- Hefur skilning á mismunandi stöðu mannréttinda í ólíkum menningarheimum og getur útskýrt fyrir samnemendum.
- Getur rökrætt gildi jafnréttis og mannréttinda á öllum sviðum samfélagsins og þekkir almenn ákvæði um mannréttindi.
- Þekkir megininntak Mannréttinasáttmála Sameinuðu þjóðanna
- Þekkir helstu birtingarmyndir misréttis í samfélögum og getur útskýrt áhrif þeirra.
- Skilur hugtakið „aparheid“ – aðskilnaðartefna og í hvaða samfélögum hefur hún birtist á skýran máta.
- Getur rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat.
- Getur útskýrt mismunandi hugmyndir um gerð og framkvæmd lýðræðis
- Getur rætt og borið saman ólík trúar og lífsviðhorf og gert sér grein fyrir hvað er sameiginlegt og hvað sérstætt.
- Gerir greinarmun á milli mannúðar í trúmálum og öfgasamtaka og borið saman við grundvallar mannréttindi
- Getur borið saman og áttað sig á siðum og venjum ólíkra samfélaga.
- Gerir sér grein fyrir hlutverki og margbreytileika fjölskyldna og gagnkvæmum áhrifum innan hennar á mismunandi tímum og menningarsvæðum.
- Þekki hugtakið „einræði“ og getur útskýrt birtingarmynd þess.
- Getur nýtt margvíslegar bjargar við efnisöflun, s.s. vefir, myndefni, leitarvélar, alfræðivefir, bækur, tímarit, dagblöð ofl.
- Getur metið áreiðanleikgildi einstakra heimilda við úrvinnslu efnis.
- Getur sýnt frumkvæði og sjálfstæði við efnisöflun og leit.
- Getur aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni, sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi.
- Sýnir frumkvæði, virkni og sjálfstæði við efnisöflun og leit.
- Leyfir sköpunargáfunni og ímyndunaraflinu að njóta sín við útfærslu og úrvinnslu verkefna
- Getur rökrætt og komist að samkomulagi um efnisatriði verkefnisins og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða við úrvinnslu verkefna.

KENNSLUFYRIRKOMULAG

Undirflokkar í hverju efnisatriðanna eru notaðir sem kveikjur að verkefnum og spjalli við nemendum; undanfari að hópaverkefnum.

Nemendur velja sér umfjöllunatriði til ítarlegrar umfjöllunar og kynna síðan efnisatriðin fyrir samnemendum. Mikilvægt að þau leiti nýrra leiða við kynningar, efnisöflun og úrvinnslu. Notkun miðla skuli miða að því að nemendur fari út fyrir þægindarammann við úrvinnslu og nýti sér nýjungar í tölvu- og upplýsingatækni. Námið byggir á samspili samkomulagsnáms, leitarnáms og samvinnunáms. Í stað fyrirlestra kennara og festu við kennslubók... eru umfjöllunatriðin tekin í spjalli og umræðum sem síðan eru kveikjur að nánari og afmarkaðri vinnu með einstaka efnisþætti sbr. neðangreind verkefni sem nemendur velja sér út frá áhuga.

Nemendur leitast við að verða sérfræðingar að einstaka efnisþætti og kynna síðan fyrir samnemendum

Leitaraðferðir henta vel til að kynna nemendum vísindaleg vinnubrögð og veita þeim þjálfun í að afla upplýsinga og vinna úr þeim með skipulögðum hætti.

VIKA	Viðfangsefni	Efnistöð	Námsefni	Annað
<p>21. – 25.ágúst</p> <p>Skólasetning/viðtöl</p> <p>22.ágúst</p>	<p>Spjall – kynning á haustönn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siðir og venjur í ýmsum löndum - 	<ul style="list-style-type: none"> • Mismunandi siðir í hverju landi, • Skráðar/óskráðar reglur • Hvað telst kurteisi hér en dónaskapur annars staðar? • Hvað væri eðlilegt og sjálfsagt hér en stranglega bannað í öðru landi. • Borðsiðir, mannasiðir • Matarvenjur, fatastílar, tónlist • Hjátrú, trúarathafnir, hátíðir, • Lög og reglur; harðræði, umburðarlyndi 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	<p>Hæfniviðmið:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Getur rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat. • Getur borið saman og áttað sig á siðum og venjum ólíkra samfélaga. • Getur metið áreiðanleikgildi einstakra heimilda við úrvinnslu efnis. • Getur sýnt frumkvæði og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Getur aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni, sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi. •
<p>28. ágúst – 1.sept.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hópverkefni 1 - Siðir og venjur 	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sýnir frumkvæði, virkni og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Leyfir sköpunargáfunni og ímyndunaraflinu að njóta sín við útfærslu og úrvinnslu verkefna • Getur rökrætt og komist að samkomulagi um efnisatriði verkefnisins og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða við úrvinnslu verkefna.
<p>4. – 8. Sept.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hópverkefni 1 - val um verkefni – Siðir og venjur 	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. • 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	

<p>11. – 15.sept.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hópverkefni 1 - val um verkefni – Siðir og venjur 	<ul style="list-style-type: none"> verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	
<p>18. – 22. sept. Starfsdagur mán 18.sept.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hópverkefni 1 - val um verkefni – Siðir og venjur (kynning nemenda á sínum verkefnum) 	<ul style="list-style-type: none"> verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	
<p>25. – 29. sept.</p>	<p>Skil á verkefnum um siði og venjur– kynning nemenda</p>			
<p>2. – 6. okt.</p>	<p>Börn um víða veröld – að vera barn í hörðum heimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mismunur milli landa <ul style="list-style-type: none"> Barnaþrælkun - vinnu Takmörkun barneigna Kynlífsþrælkun Hvað er barnasáttmáli Sameinuðu Þjóðanna? Börn notuð í stríði Hungursneyð – börn algeng fórnarlömb 		
<p>9. – 13. okt.</p>	<p>Hópverkefni 2 - val um verkefni – barnið um víða veröld</p>	<ul style="list-style-type: none"> verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá</p>	<p>Hæfniviðmið:</p> <ul style="list-style-type: none"> Getur nýtt margvíslegar bjargar við efnisöflun, s.s. vefir, myndefni, leitarvélar, alfræðivefir, bækur, tímarit, dagblöð ofl. Getur metið áreiðanleikgildi einstakra heimilda við úrvinnslu efnis.

			National Geographic og History Channel	<ul style="list-style-type: none"> • Getur sýnt frumkvæði og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Getur aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni, sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi. • Sýnir frumkvæði, virkni og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Leyfir sköpunargáfunni og ímyndunaraflinu að njóta sín við útfærslu og úrvinnslu verkefna • Getur rökrætt og komist að samkomulagi um efnisatriði verkefnisins og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða við úrvinnslu verkefna. • Skilur hugtakið „barnaþrælkun“ og getur útskýrt fyrir samnemendum birtingarmynd hennar. • Þekkir Barnasáttamála Sameinuðu þjóðanna – inntak sáttmálans og hvaða réttindi eru lögð til grundvallar.
16. – 20. okt.	Hópverkefni 2 - val um verkefni – barnið um víða veröld	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. • 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel	
23. – 27. okt. Vetrafrí 26. og 27. okt	Hópverkefni 2 - val um verkefni – barnið um víða veröld	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. • 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel	
30. okt – 3. nóv.	Hópverkefni 2 - val um verkefni – barnið um víða veröld	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. • 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða	

			stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðslupættir frá National Geographic og History Channel	
6. -10. nóv. Samskiptadagur 9. nóv	Skil á verkefni um stöðu barna – kynning nemenda			
13. – 17. nóv.	<p>Trúin – mörkin milli góðs og ills í nafni trúarinnar</p> <p>Ofsóknir og endurtekin saga?</p> <p>Hópverkefni 3 – trúin í víðsjálum heimi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mismunandi trúarskoðanir • Ofstækistrú – er hún hættuleg samfélaginu? • Kúgun þjóðfélagshópa í nafni trúarinnar • Stríð/ófriður - trúin oft orsök stríðs • Hryðjuverk – í nafni trúarinnar - nágrannalönd • Samneyti trúarbragða – hvernig gengur trúarbrögðum að lifa saman? 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðslupættir frá National Geographic og History Channel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gerir greinarmun á milli mannúðar í trúmálum og öfgasamtaka og borið saman við grundvallar mannréttindi • Getur rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat. • Getur rætt og borið saman ólík trúar og lífsviðhorf og gert sér grein fyrir hvað er sameiginlegt og hvað sérstætt. • Getur nýtt margvíslegar bjargir við efnisöflun, s.s. vefir, myndefni, leitarvélar, alfræðivefir, bækur, tímarit, dagblöð ofl. • Getur metið áreiðanleikgildi einstakra heimilda við úrvinnslu efnis. • Getur sýnt frumkvæði og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Getur aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni, sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi. • Sýnir frumkvæði, virkni og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Leyfir sköpunargáfunni og ímyndunaraflinu að njóta sín við útfærslu og úrvinnslu verkefna • Getur rökrætt og komist að samkomulagi um efnisatriði verkefnisins og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða við úrvinnslu verkefna.

<p>20. – 24. nóv.</p> <p>Starfsdagur</p> <p>22.nóvember</p>	<p>Hópverkefni 3 – trúin í víðsjálum heimi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	
<p>27. nóv – 1.des.</p>	<p>Hópverkefni 3 – trúin í víðsjálum heimi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	
<p>4. – 8. des.</p>	<p>Hópverkefni 3 – trúin í víðsjálum heimi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna. Youtube myndbönd og stuttir fræðsluþættir frá National Geographic og History Channel</p>	
<p>11. – 15. des.</p>	<p>Skil á verkefni um öfgahópa – kynning nemenda</p>			
<p>1. – 5. Janúar</p> <p>Jólafrí 2.jan</p> <p>Starfsdagur 3.jan</p>	<p>Mannréttindi – er það sjálfsagt að allir njóti mannréttinda?</p> <p>Hvað eru mannréttindi?</p> <p>Hvar eru mannréttindi helst fótum troðið?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vegna kynhneigðar • Vegna fátæktar • Vegna trúarskoðana • Vegna stjórnmalaskoðana • Vegna litarháttar • Vegna aldurs • Vegna fötlunar 	<p>Alþingi, fjölskylduhjálpar Íslands, Kirkjan.is</p> <p>Sameinuðu þjóðirnar</p> <p>Fjölmiðlar</p>	<p>Hæfniviðmið:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skilur hugtakið „félagslegt réttlæti“ og getur útskýrt fyrir samnemendum. • Skilur hugtakið „félagslegur jöfnuður“ og getur útskýrt fyrir samnemendum. • Hefur skilning á mismunandi stöðu mannréttinda í ólíkum menningarheimum og getur útskýrt fyrir samnemendum.

	<p>Á hvaða þjóðfélagshópum er mest brotið á mannréttindum? Hvernig er staðan á Íslandi? Er munur eftir trúarskoðunum eða stjórnmalahreyfingum landa hvort mannréttindi eru brotin?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Til mannsæmandi lífs – menntunar – • Aðgangur að vatni og lífs nauðsynjum 		<ul style="list-style-type: none"> • Getur rökrætt gildi jafnréttis og mannréttinda á öllum sviðum samfélagsins og þekkir almenn ákvæði um mannréttindi. • Þekkir megininntak Mannréttindasáttmála Sameinuðu þjóðanna • Þekkir helstu birtingarmyndir misréttis í samfélögum og getur útskýrt áhrif þeirra. • Skilur hugtakið „aparheid“ – aðskilnaðartefna og í hvaða samfélögum hefur hún birtist á skýran máta. • Getur rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat. • Getur útskýrt mismunandi hugmyndir um gerð og framkvæmd lýðræðis • Þekki hugtakið „einræði“ og getur útskýrt birtingarmynd þess. • Getur nýtt margvíslegar þjargir við efnisöflun, s.s. vefir, myndefni, leitarvélar, alfræðivefir, bækur, tímarit, dagblöð ofl. • Getur metið áreiðanleikgildi einstakra heimilda við úrvinnslu efnis. • Getur sýnt frumkvæði og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Getur aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni, sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi. • Sýnir frumkvæði, virkni og sjálfstæði við efnisöflun og leit. • Leyfir sköpunargáfunni og ímyndunaraflinu að njóta sín við útfærslu og úrvinnslu verkefna • Getur rökrætt og komist að samkomulagi um efnisatriði verkefnisins og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða við úrvinnslu verkefna.
<p>8. – 12. janúar</p>	<p>Hópverkefni 4 – mannréttindi, sjálfsögd eða óþarfa réttindi?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	<p>Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna</p>	

15. – 19. Janúar	Hópverkefni 4 – mannréttindi, sjálfsögd eða óþarfa réttindi?	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna	
22. – 26. janúar	Hópverkefni 4 – mannréttindi, sjálfsögd eða óþarfa réttindi?	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna	
lokaskil	Hópverkefni 4 – mannréttindi, sjálfsögd eða óþarfa réttindi?	<ul style="list-style-type: none"> • verkefnalýsing varðandi úrvinnslu fylgir. 4 nemendur saman í hóp. 	Leitarnám með aðstoð veraldarvefsins (leitarvélar) Mikið stuðst við alfræðivefi, fjölmiðla, íslenska sem erlenda og/eða vefsíður samtaka eða stofnanna	

NÁMSEFNI - verkefnaþættir

- Bókin „Á ferð um samfélagið“ er notuð til grundvallar og nemendur velja 4 hópverkefni til að vinna og tengjast nokkrum efnisþáttum. Efnisþættirnir eru Siðir og venjur, fjölskyldan, trúarbrögð, veruleiki barna, mannréttindi, stjórnsmál .
- Notast verður mikið við fjölmiðla og veraldarvefinn ásamt alfræðisíðum og heimildabókum, bæklingum eða öðru sambærilegu.
- Undirflokkar í hverju efnisatriðanna eru notaðir sem kveikjur að verkefnum og spjalli við nemendum; undanfari að hópaverkefnum.

Námsmat:

Sjá hæfniviðmið og matsviðmið

<p>Hópverkefni 1– Siðir og venjur</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Til glöggvunar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mismunandi siðir í hverju landi, ▪ Skráðar/óskráðar reglur ▪ Hvað telst kurteisi hér en dónaskapur annars staðar? 	<p>Hópverkefni 2– barnið um víða veröld</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Til glöggvunar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Barnaþrækkun - vinnu ▪ Takmörkun barneigna ▪ Kynlífsþrækkun 	<p>Hópverkefni 3– trúsmál</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Til glöggvunar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trúarskoðanir ▪ Ofstækistrú ▪ Kúgun þjóðfélagshópa ▪ Stríð/ófriður
---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvað væri eðlilegt og sjálfsagt hér en stranglega bannað í öðru landi ▪ Borðsiðir, mannasiðir ▪ Matarvenjur, fatastílar, tónlist ▪ Hjátrú, trúarathafnir, hátíðir, ▪ Lög og reglur; harðræði, umburðarlyndi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvað er barnasáttmáli Sameinuðu Þjóðanna? ▪ Börn notuð í stríði ▪ Hungursneyð – börn algeng fórnarlömb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hryðjuverk ▪ Samneyti trúarbragða
<p>Hópverkefni 4– mannréttindi</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Til glöggvunar <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vegna kynhneigðar ▪ Vegna fátæktar ▪ Vegna trúarskoðana ▪ Vegna stjórnmalaskoðana ▪ Vegna litarháttar ▪ Vegna aldurs ▪ Vegna fötlunar ▪ Til mannsæmandi lífs – menntunar – aðgang að vatni og lífs nauðsynjum 		